

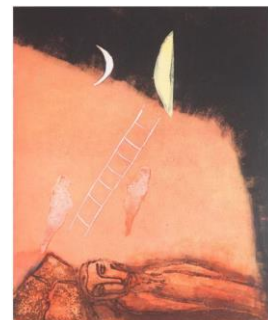

Overweging op de eerste startzondag van de Protestantse Wijkgemeente De Lichtbron te Hilversum op 8 september 2024

Waar vandaan zijn we hier gekomen? Neen, dan bedoel ik niet of uw wortels liggen in de Bethlehemkerk, in de Diependaalse Kerk, bij de Graankorrel, in Loosdrecht, bij de Morgenster of de Regenboogkerk. Dat bedoel ik allemaal niet. Zo te denken, dat hebben we gehad. De vroegere dingen zijn voorbij, er is iets nieuws begonnen! Nee, als ik vraag: waar vandaan bent u hier gekomen, dan bedoel ik: wat heb je van vroeger meegenomen om hier in te brengen, zowel goede bagage als ballast? Wat heb je mogelijk in je jeugd meegekregen – van God, van geloof? Dan kijk ik rond en ik zie mensen die heel verschillend begonnen zijn. Er zijn onder ons die uit een uiterst streng Gereformeerd milieu afkomstig zijn. Mensen voor wie het een bevrijding is dat we hier meer ruimte ervaren en elkaar ook schenken. Maar er zijn ook onder ons die in hun jeugd vrijwel niets hebben meegekregen van het geloof. Mensen die pas later als volwassene God hebben gevonden. Maar er zijn nog veel meer verschillen. Onder ons zijn dromers en doeners. Er zijn onder ons mensen die bidden dat het er van afspat en mensen die niet of niet meer kunnen bidden. En al die mensen die zitten hier bij elkaar en naast elkaar. Maar we zingen samen, met onze musici en ons koor. En straks bidden we samen het Onze Vader.

We beginnen als het ware op een leeg wit vel en gaan samen ons nieuwe verhaal schrijven van de Breed-Protestantse wijkgemeente, met de nieuwe naam die we gisteren gekregen hebben, namelijk de Lichtbron. We zijn gelijk, als mensen die het ieder voor zich moeten hebben van Gods goedheid, waarvan een dichter ooit dichtte: *Gods goedheid is te groot voor het geluk alleen, zij gaat in alle nood door heel het leven heen.* We weten van elkaars kwetsbaarheid, van de wonden die we misschien wel meedragen. En ook daarom zijn we mild voor elkaar, en voor mensen die we bijvoorbeeld als burens ontmoeten, of als collega's. Wat we hier samen doen is de bijbel openen en luisteren naar verhalen waarin we onszelf kunnen herkennen. Twee verhalen hebben we gehoord. In beide verhalen speelt een droom of visioen een beslissende rol en in beide verhalen gaat het over een verandering, een beslissende verandering. Vanmorgen beperk ik mij tot het eerste verhaal, tot de figuur van Jakob. Tot hem die later Israël genoemd werd. Want ik denk dat het goed is om op deze startzondag eerst af te dalen met Jakob om dan ook met hem weer omhoog te komen – als beweging waarin we God kunnen vinden.

Jakob heeft de zegen voor de eerstgeborene gestolen van Esau. En dan is hij – met een zegen - door Isaäk, zijn vader, weggestuurd. Het is een vlucht. En op die tocht vindt dan het verhaal plaats dat we hebben gehoord. Op dat moment gaat het om deze vraag: Jakob, wie ben jij eigenlijk? Ben je meer dan een verschoppeling? Meer dan een verrader? Gaat God werkelijk met jou mee, *ook met jou?* In zijn slaap, op het moment dat hij het meest kwetsbaarst is, krijgt Jakob een nieuw zicht op zichzelf en op zijn bestaan.

Wat is het wonder dat hier gebeurt? Niet dat God verschijnt. Ach, dat gebeurt zo vaak, je kunt verbaasd zijn over alle gelegenheden en alle plaatsen dat mensen zomaar een openbaring van God krijgen. Nee, het wonder is dat God verschijnt aan deze bedrieger, die op de vlucht is. Jakob is een mens die uit zichzelf niet mooi is. Hij moet mooi worden gemaakt. Zo kan God ook aan ons verschijnen. Want wij vluchten soms ook voor de waarheid over onszelf. Ook wij moeten mooi worden gemaakt. Nogmaals: wie is Jakob op dit moment? Hij is een niemand, een non-persoon. Het wonder van deze zondag is dat deze non-persoon wordt veranderd in iemand van wie alles af zal hangen. Aan hem zal de belofte kleven. De droom staat verder niet stil bij het verleden, maar presenteert een alternatieve toekomst.

Jakob bevindt zich in een tussenland, een tussengebied. Tussen waar hij vandaan kwam, met alle leugens van dien en de toekomst die mogelijk toch voor hem geopend zal worden. Dat tussengebied is onbekend terrein. Hij weet misschien ook nog niet of hij wel de moed zal hebben dat land werkelijk te betreden, het ermee te wagen. Kwetsbaar is hij, onzeker, net zoals wij zoals wij hier zitten niet zeker weten of wij wel de goede weg ingeslagen hebben. Ook wij moeten maar gewoon op weg gaan. In de hoop dat God met ons zal willen zijn. Ook wij bevinden ons in een tussenland, een grensgebied. We kennen de plekken waar we vandaan komen, we kennen deze tijdelijke plek waar we ons nu bevinden, maar we weten nog niet wat allemaal in de toekomst verborgen ligt. We doen het ook echt samen. Hier in de Bethlehemkerk waar we de komende jaren op zondagmorgen zullen vertoeven spreken we niet meer van gastheer en gast. Wij zijn hier allemaal én gastheer of gastvrouw én gast. Niemand heeft een streepje voor. Ja natuurlijk gaan de komende maanden allerlei commissies aan de gang om verder te gaan maar we zijn niet zeker van de goede afloop. Een garantie is ons niet gegeven. Dat maakt ons onzeker, in dit tussengebied. Maar daar, juist daar, openbaart zich God in ons midden. God komt tot ons waar wij ons in een tussengebied bevinden. Daar waar wij het niet helemaal in eigen handen hebben, daar waar wij ervaren dat wij het echt niet alleen kunnen als waren we op een verder onbewoond eiland – maar waar we leven in verbondenheid met talloze anderen, met mensen die een beroep op ons doen, ja die ons storen, met een vraag om bed, bad en brood, mensen die ons verrassen – daar worden wij pas echt mens. Het is het gebied waar wij niet zomaar alle oplossingen hebben. Het is het gebied vragend zijn en kwetsbaar. Maar kwetsbaarheid is het basismateriaal waar Gods Geest binnen kan komen. In het gebied van de drempel ervaren wij dat niet alles maakbaar is, niet alles berekenbaar. Dat de mooiste dingen van het leven ons geschonken worden.

Zoals bij Jakob, in de nacht, met zijn hoofd op een harde steen. In zijn droom ziet Jakob een ladder. Of beter nog: hij ziet een *trap* – zoals je in het oude Mesopotamië piramide-achtige gebouwen hebt die gebouwd zijn als een trap. Deze ladder of trap wordt de plek waar een alternatieve toekomst zich ontvouwt. Waar blijkt dat de werkelijkheid niet zo gesloten is als Jakob wel dacht. In zijn tijd op de drempel krijgt Jakob te horen: ik ben bij jou, ik laat jou niet alleen. Ook wij hebben dat nodig, in onze eigen tijd van verandering. Want het gaat zo snel. Ik heb velen de afgelopen jaren horen verzuchten: mag het iets langzamer allemaal, moet het echt zo snel? Hoe hou je het vol?

Jakob ziet engelen omhoog gaan en weer naar beneden. Merkwaardige volgorde, staat hier een fout in de tekst? Moet het niet zijn: eerst omlaag en dan weer omhoog? Sommige rabbijnen zeggen: nee, het kan niet anders dan dat de engelen

eerst omhoog gaan en dan weer naar beneden. Want zo is het ook met ons gebed. Al biddend reiken wij omhoog naar God, ja verwijlen daar misschien zelf even. Maar dan moeten we weer naar beneden, naar onze plek op de aarde. En als we daar weer aankomen, dan zijn we niet meer dezelfde als wie we waren. Wij zijn veranderd, want we hebben even geproefd van Gods luisterend oor, van onvoorwaardelijke aanvaarding. We hebben ervaren dat we heel ons hebben en houden, ook al de dingen die ons niet lukken mogen delen in ons gebed. Net als Jakob hebben we geproefd dat God op deze plek aanwezig is, zonder dat we het wisten. Dan kan het zijn, soms even, zoals Jakob zegt: 'ja, dit moet wel de poort naar de hemel zijn!'

Wat wij de komende jaren mogen doen is, zo mogen we bidden, dat ons de gelegenheid geboden wordt om zo te denken, zo te dromen, zo te verlangen en zo te handelen, dat ook wij inderdaad soms even voelen: *'dit moet wel de poort naar de hemel zijn'*. Dat doen wij allereerst door samen de bijbel te openen, te lezen bij de profeten en in de evangeliën waar God aan het licht kan komen, tussen de kieren van ons kwetsbare bestaan in.

Ik sluit af met een persoonlijke anekdote. Ongeveer vijftientig jaar geleden kreeg ik van mijn vader een boek dat voor mij van bijzondere betekenis werd. Het behoort tot de zeer zeldzame boeken die ik tweemaal gelezen heb. Eén regel uit dat boek heb ik sindsdien meegenomen, en in allerlei variaties ook ingebracht in pastorale gesprekken, leerhuisbijeenkomsten en preken. De schrijver zegt in dat boek: we leven in een cultuur van teksten. Van tekstbestanden die worden opgevraagd, geopend, bijgewerkt, gedeeld, hernoemd en verwijderd. Tegenwoordig kun je ook aan meer visuele bestanden denken zoals tiktokfilmpjes en noem maar op. Ook die kun je vrijelijk veranderen en bewerken, tegenwoordig ook met kunstmatige intelligentie. Maar nu komt het. Nu komt die ene zin. In die zin vraagt de schrijver zich af: *'Zijn er ook bestanden die we wel kunnen inzien maar niet bewerken? Die zich aan ons aanbieden, aan ons schenken'*? Die ene korte zin kwam indertijd bij mij binnen als een bevrijdende gedachte. Als een goede boodschap, een evangelie voor mensen van vandaag: er is iets in onze werkelijkheid dat zich aan ons aanbiedt. Zo gaan ook wij op weg, als gemeente die zich vanaf nu noemt: De lichtbron. Wij gaan putten uit een bron van licht die zich aanbiedt, die er is. En samen gaan wij proberen – met vallen en opstaan – ook te worden als een plek waar wij een bron van licht mogen zijn voor anderen. Zodat het hier kan worden tot een haven waar nieuwe mensen gaan aanleggen.

Ds. Erik van Halsema

Toelichting:

Het citaat komt uit: Anton Houtepen, *God, een open vraag. Theologische perspectieven in een cultuur van agnosme*. Zoetermeer: Meinema 1997, p. 334